

Ocalimy Świat!

Ekoprogram z charakterem
dla uczniów szkół podstawowych

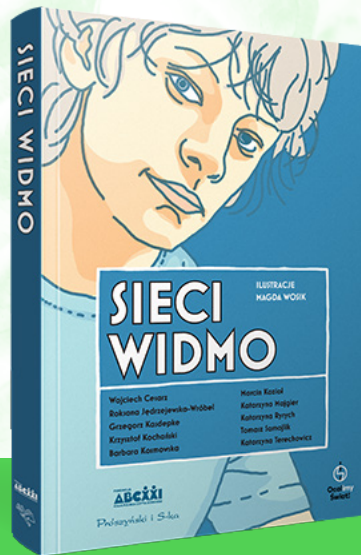
Scenariusz dla klasy VIII

na podstawie opowiadania

Marcina Koziola

„Od odważnych świat zależy”

ze zbioru opowiadań

Tematyka ekologiczna

Dobro planety a nasze codzienne wybory. Jak działać w obronie Ziemi? Idea powtórnego użycia produktów oraz *Zero Waste*.

Wartości moralne do omówienia

mądrość, umiar, zaangażowanie, odwaga

Czas realizacji

3-4 godziny lekcyjne

Scenariusz dla klasy VIII

na podstawie opowiadania Marcina Koziola
„Od odważnych świat zależy” ze zbioru opowiadań „Sieci widmo”

MATERIAŁY EDUKACYJNE

- ➔ zbiór opowiadań „Sieci widmo”, opracowanie nt. wartości na końcu zbioru
- ➔ poradnik „Z dzieckiem w świat wartości” Ireny Koźmińskiej i Elżbiety Olszewskiej

DODATKOWE ŹRÓDŁA I INSPIRACJE

- ➔ TED konferencja „How to start a movement”:
https://www.ted.com/talks/derek_sivers_how_to_start_a_movement?utm_campaign=tedsread&utm_medium=referral&utm_source=tedcomshare
- ➔ Magazyn Ciepła Systemowego:
<https://magazyncieplsystemowego.pl/ekologia/wyspa-smieci-na-pacyfiku/>
- ➔ Business Insider Polska, „Jak duża jest Wielka Pacyficzna Plama Śmieci i co się w niej znajduje”:
<https://www.youtube.com/watch?v=RRacooT6Ux8>
- ➔ WWF Polska:
<https://www.wwf.pl/aktualnosci/apetyt-na-samozaglode-jak-zjadanie-zwierzat-zabija-nasza-planete>
- ➔ Fast Fashion:
<https://zielona.interia.pl/klimat/news-fast-fashion-stosy-smieci-i-szkody-dla-srodowiska,nId,5796381>

POMOCE I NARZĘDZIA

- ➔ komputer, rzutnik, ekran
- ➔ karty pracy dla grup uczniów
- ➔ karty z napisami do zadania SPECTRUM
- ➔ arkusze szarego papieru, markery, flipchart, piłka, 6-8 piłeczek do żonglowania

Prowadząc lekcje w oparciu o ten scenariusz, realizujesz podstawę programową

✓ **BIOLOGIA**

Uczeń:

- ✓ interpretuje informacje i wyjaśnia zależności przyczynowo-skutkowe między zjawiskami, formułuje wnioski
- ✓ uzasadnia konieczność ochrony przyrody
- ✓ prezentuje postawę szacunku wobec siebie i wszystkich istot żywych

✓ **JĘZYK POLSKI – wymagania szczegółowe dla klas VII–VIII**

Uczeń:

- ✓ wykorzystuje w interpretacji utworów literackich odwołania do wartości uniwersalnych związane z postawami społecznymi (...), etycznymi (...)
- ✓ wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty (...)
- ✓ wyszukuje w tekście potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu publicystycznego, popularnonaukowego lub naukowego
- ✓ gromadzi i porządkuje materiał rzeczowy potrzebny do tworzenia wypowiedzi
- ✓ zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie
- ✓ rozwija umiejętność samodzielnej prezentacji wyników swojej pracy
- ✓ rozwija umiejętność krytycznego myślenia i formułowania opinii

✓ **ETYKA**

Uczeń:

- ✓ posługuje się pojęciami niezbędnymi do charakterystyki działania w aspekcie jego moralnej oceny (...)
- ✓ posługuje się nazwami emocji i uczuć do opisywania przeżyć własnych oraz przeżyć innych osób w kontekście różnych doświadczeń moralnych (...)
- ✓ wykorzystuje pojęcia dyskursu etycznego do analizowania przeżyć, działań i postaw bohaterów powieści, opowiadań, filmów (...)
- ✓ jest świadomy, że przyroda jest dobrem, które należy chronić i uzasadnia potrzebę ochrony przyrody
- ✓ wie, jak można chronić przyrodę, i angażuje się w działania na rzecz ochrony przyrody

PRZEBIEG ZAJĘĆ

➔ Zadanie 1

Zapytaj uczniów, z czym kojarzy im się odwaga. Na czym według nich polega? Czy byli kiedyś świadkami czyjegoś odważnego zachowania? Co zrobiła ta osoba? Na czym polegała trudność lub niebezpieczeństwo? Czy była to osoba dorosła, silna, mądra, doświadczona? Po kim spodziewamy się, że wykaże się odwagą? Czy osoby odważne po prostu się nie boją? Czym różni się odwaga od brawury? Poproś o przykłady jednego i drugiego zachowania.

🕒 **Przeczytaj uczniom na głos opowiadanie „Od odważnych świat zależy”.**

W trakcie czytania możesz 2-3 razy zapytać uczniów, czy główna bohaterka powie w danym momencie prawdę, czy będzie kluczyć, by się nie ośmieszyć, jaką reakcję klasy przewidują, gdy poinformuje ich o swojej decyzji przejścia na wegetarianizm lub gdy zaproponuje pomoc w przygotowaniach do balu itp.

➔ Zadanie 2

Poproś uczniów o refleksję, co jest głównym tematem opowiadania. Przedstaw na ekranie kilka sugestii:

- 🕒 Jest to historia o więzi, autorytecie i wpływie starszego rodzeństwa na młodsze.
- 🕒 Tematem opowiadania jest bal ósmoklasistów i przygotowania do niego.
- 🕒 Opowiadanie skupia się na problemach ekologicznych (jakich?).
- 🕒 Osią tej historii jest dojrzewanie głównej bohaterki do przywództwa poprzez przełamywanie słabości oraz jej zaangażowanie na rzecz planety.

Podziel grupę na cztery zespoły i przydziel im powyższe tematy. Poproś, aby na podstawie usłyszonej historii każdy zespół przygotował argumenty, że jego temat jest wiodący w opowiadaniu - lub że jest tematem podrzędnym. Być może uczniowie uznają, że w opowiadaniu można wyróżnić jeszcze inne ważne wątki - niech wskażą je i uzasadnią ich rolę (np. temat mody, zaangażowanie w działania prospołeczne, inne?).

Po kilku minutach poproś uczniów/uczennice o przeczytanie przygotowanych przez siebie argumentów. Chętny uczeń może notować je na flipcharcie. Być może dojdziecie do wniosku, że opowiadanie jest wielowątkowe, wątki się przeplatają i są równie istotne - stanowią wzajemne uzupełnienie lub są tłem dla pozostałych. Ważne jest, by dostrzec w opowiadaniu zarówno wątki ekologiczne, jak i moralne.

PRZEBIEG ZAJĘĆ

➔ Zadanie 3

Zapytaj uczniów, czym według nich jest **ZAANGAŻOWANIE**. Czy jest to działanie pozytywne, czy negatywne (to zależy od sprawy, w którą się angażujemy – poproś o przykłady). Zaangażowanie w sprawy i rzeczy służące wspólnemu **DOBRU** jest pozytywne, jest wartością moralną.

Przypomnijcie lub spróbujcie zdefiniować wspólne, powszechne **DOBRO**. Zapytaj uczniów, czy wg nich we współczesnym świecie pojęcie wspólnego **DOBRA** jest modne, często przywoływane, traktowane przez zwykłych ludzi jako coś ważnego? Jeśli nie – dlaczego? Zapoznaj uczniów z definicją **ZAANGAŻOWANIA** jako wartości moralnej, wyświetlając na ekranie ZAŁĄCZNIK 3. Czego ta wartość wymaga od człowieka? Co może być trudnością? Zaproponuj zadanie SPECTRUM. Umieść w sali – możesz rozłożyć na podłodze lub przykleić na ścianie – arkusze papieru z dwiema skrajnymi tezami: **Należy się angażować we wszystko** oraz **Najlepiej w nic się nie angażować**. Poproś uczniów o zajęcie miejsc i poproś o uzasadnienie ich wyboru – możesz zapytać kilkoro, którzy zajęli środkowe lub skrajne miejsca.

➔ Zadanie 4

Główna bohaterka, Kasia, początkowo trochę nieśmiała i wycofana, przyjmuje sposób myślenia swojej starszej siostry, CzaryMary. Czym – oprócz nauki – zajmowała się CzaryMary i dlaczego? Jakie informacje przekazywała młodszej siostrze? (dotyczące ekologii – czego konkretnie?). Jaka była filozofia i rada CzaryMary dla Kasi, która wzorem siostry chciała zaangażować się w jakieś działanie na rzecz środowiska (że rewolucję trzeba zacząć od siebie). Co postanowiła zmienić w sobie Kasia? Które momenty wymagały od niej trudnej decyzji? (np. czy wyjaśnić podczas wycieczki, że jest wegetarianką, żeby nie przyczynić się do zmiany klimatu). Jakie ryzyko wzięła na siebie dziewczyna? (że nie uda jej się wpłynąć na koleżanki i kolegów, że zostanie wyśmiana, stanie się obiektem drwin klasy). Czy to jest poważny problem dla osoby w jej wieku? Jakimi cechami wykazała się Kasia? (odwagą, determinacją, zaangażowaniem).

➔ Zadanie 5

Poproś uczniów, by podzielili się na kilkusobowe zespoły i podyskutowali na następujące tematy:

❓ Jaki związek ma przemysłowy chów zwierząt z globalnym ociepleniem?

(Rośnie skala przemysłowej produkcji mięsa – i tym samym ilość metanu wypuszczanego do atmosfery, który podgrzewa ją 25 razy bardziej niż dwutlenek węgla (CO₂)! Na potrzeby hodowli zwierząt na mięso prowadzone są na wielką skalę wycinki lasów tropikalnych pod uprawy roślin na pasze – a lasy chronią klimat, gdyż absorbują CO₂). Uczniowie mogą poszukać informacji w internecie, np. na stronie WWF: <https://www.wwf.pl/aktualnosci/apetyt-na-samozaglode-jak-zjadanie-zwierzat-zabija-nasza-planete>).

❓ Czy wegetarianizm może być częściowym rozwiązaniem problemu globalnego ocieplenia? Jakie są jego plusy, jakie minusy?

PRZEBIEG ZAJĘĆ

- ❓ Czy uczniowie słyszeli o koncepcji diety planetarnej, o diecie przyjaznej planecie, fleksitarianizmie?

Więcej informacji:

<https://www.wwf.pl/aktualnosci/spojrzmy-na-co-jemy>, <https://www.wwf.pl/sites/default/files/inline-files/Materia%C5%82y%20szkoleniowe%202022.pdf>, <https://www.wwf.pl/aktualnosci/dieta-planetarna>

<https://www.wwf.pl/aktualnosci/chron-planete-po-prostu-robiac-obiad>

- ❓ Czy umiar w konsumpcji może być odpowiedzią na ogromne ilości produkowanych przez ludzi śmieci, zatrucie i zaśmiecanie lądu, mórz i oceanów? Czy da się go skutecznie wdrożyć? Jak przekonać tych, których stać na zakupy, latanie samolotem, wystawne i rozrzutne życie i uważają, że skoro ich na coś stać – w tym na zapłacenie kar za naganne z punktu widzenia ekologii zachowania – nie muszą się ograniczać?

Po upływie danego czasu poproś, by przedstawiciele każdego zespołu krótko zreferowali stanowisko grupy w każdej z wymienionych kwestii. Jeśli pojawią się głosy odmienne, zachęć do dyskusji, podkreślając, że nawet mając przeciwne poglądy, należy okazać rozmówcy szacunek – nie przerywać, zwracać się do niego uprzejmie, starać się wsłuchać w jego argumenty i nie wyśmiewać ich, lecz ewentualnie logicznie je zakwestionować/odeprzeć, przedstawiając jednocześnie racjonalne, oparte na wiedzy i rozumowaniu, uzasadnienie dla swoich poglądów.

➔ Zadanie 6

NADMIAR i CHAOS. Zaprosz uczniów do zabawy. Wybierz ochotnika, który na środku sali będzie przyjmował wszystkie przedmioty podawane mu przez kolegów z klasy (zeszyty, plecaki, przybory, markery; ważne, żeby nie były to przedmioty, które mogłyby się zniszczyć w razie upadku). W którymś momencie jeden z uczestników nagle rzuca do niego piłkę. Prawdopodobnie kiedy odruchowo będzie chciał ją złapać, kilka przedmiotów upadnie. Wniosek? Zbyt dużej liczby (symbolizujących tutaj obowiązki, aktywności, sprawy do załatwienia) powoduje, że w razie konieczności złapania piłki (nowe, nieoczekiwane życiowe wyzwanie) nie jesteśmy w stanie ich „utrzymać” (zapanować nad sytuacją) – coś umknie naszej uwadze, zostanie zaniedbane, zniszczy się. Nawet jeśli jakoś damy radę utrzymać wszystkie rzeczy (np. w życiu – wszystkie nasze zajęcia), jesteśmy tym bardzo obciążeni. Kiedy przychodzi coś nieprzewidzianego i nagłego, nie postępujemy w sposób przemyślany, lecz odruchowy i chaotyczny. Skupiamy się na nowych wyzwaniach i nie poświęcamy czasu/uwagi pozostałym sprawom. Zapytaj, czy osoba przyjmująca przedmioty ostrzegęła, że ma ich już za dużo? Czy próbowała reagować na ich nadmiar, np. odkładając niektóre rzeczy na bok – czyli rezygnowała z niektórych obciążeń. W życiu często nie potrafimy odmówić i zachować właściwej proporcji między tym, co chcemy zrobić, a tym, czemu będziemy w stanie podołać. NADMIAR zajęć/zadań i BRAK RÓWNOWAGI prowadzą do stresu, napięć i problemów – rodzinnych, szkolnych, społecznych, organizacyjnych, zdrowotnych, finansowych, a także ekologicznych. Zachęć uczniów do dyskusji na ten temat.

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Inną wersją tej samej idei – problemu z zarządzaniem nadmiarem spraw – jest ŻONGLOWANIE. Pokaż uczniom film instruktażowy (poniżej linki do wyboru), ewentualnie zaprosz na zajęcia osobę, która umie żonglować lub sama/sam naucz się tego. Jest to zajęcie poprawiające koncentrację i podnoszące kreatywność! Filmy można pokazać wcześniej, przed zajęciami – może niektórzy uczniowie poćwiczą żonglowanie w domu i na zajęciach będą już umieli żonglować trzema, a nawet czterema piłeczkami.

<https://www.youtube.com/watch?v=YGjBzM9Lpvs> żonglowanie 1-3 piłkami

<https://www.youtube.com/watch?v=K-v73CQQRHo> żonglowanie 1-3 piłkami
(dobry trener, niestety wymawia -om na końcu wyrazów kończących się na -q)

<https://www.youtube.com/watch?v=psgP3D46CL0> żonglowanie 3-4 piłkami

<https://www.youtube.com/watch?v=BmJ5s0acX4A> żonglowanie 5-6 piłeczkami

Zaproś teraz na środek sali dwoje chętnych uczniów, wręcz im po piłeczce do żonglowania (mogą to być piłki tenisowe) i poproś, by zaczęły je podrzucać zgodnie z instrukcją. Po krótkiej chwili dodaj każdej osobie dodatkową piłkę do żonglowania. Po chwili dodaj kolejną piłeczkę. Osoby, które ćwiczyły żonglowanie, być może będą w stanie żonglować trzema piłeczkami, ale każda następna piłeczka zwiększa ryzyko, że już nie dadzą rady, piłeczki zaczną spadać na podłogę. Podobnie w życiu: kiedy przybywa obowiązków i zajęć, w którymś momencie przestajemy panować nad nadmiarem zadań i wyzwań, sytuacja nas przerasta, następuje kryzys – wszystko się sypie!

➔ Zadanie 7

Porozmawiajcie o tym, w co się warto/należy angażować lub jakie obowiązki brać na siebie. Dlaczego ważny jest wybór własnych PRIORYTETÓW? Priorytety to sprawy dla nas najważniejsze w danym okresie/w danej sytuacji – ich właściwy wybór to często kluczowa życiowa decyzja, która może zaważyć na naszej przyszłości. Odwołajcie się do bohaterów opowiadania: w co się angażowali, zanim zaczęli działać z Kasią? Chłopcy np. grali w gry komputerowe, dziewczyny śledziły modę. Co cennego wносиło to do ich życia? Czy ciągła rozrywka (nadmiar!) jest właściwym priorytetem dla młodego człowieka, którego przyszłość będzie zależała od jego wiedzy i umiejętności? Co byłoby ważniejsze z punktu widzenia przyszłości? (nauka, nowe umiejętności, zaangażowanie w ważne sprawy społeczne, które kształtuje charakter, daje doświadczenie, pozwala zyskać przyjaciół).

➔ Zadanie 8

Historię przygotowań do balu ósmoklasistów poznajemy z opowieści Kasi. Dziewczyna uważnie obserwowała świat i ludzi. Zainspirowana – szukała informacji. Jak wpłynęło to na jej zachowanie? Czemu nauczyła się, obserwując koleżanki? Jaką rolę w życiu Kasi odegrała starsza siostra? Przywołaj fragmenty opowiadania dotyczące CzaryMary (ZAŁĄCZNIK 3. i 3a – możesz wyświetlić fragmenty na ekranie lub wydrukować po jednym komplecie dla 2-3 uczniów – to drugie rozwiązanie jest jednak mniej ekologiczne). Jakie zachowania siostry imponowały Kasi – i dlaczego? Czy od siostry nauczyła się zaangażowania? Zapytaj uczniów, jak oceniają postawę CzaryMary. Odwołaj się do definicji zaangażowania, którą analizowaliście wcześniej.

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Porozmawiajcie:

- 🔍 Kto i do czego w dzisiejszym świecie inspiruje młodych ludzi? (Skąd na przykład wielka popularność youtuberów – co wartościowego nastolatkom znajdują w ich postawach, przekazach?)
- 🔍 Kto jest dla młodych ludzi autorytetem, który mógłby ich skłonić do zmiany postaw i nawyków oraz podjęcia przez nich nowych wyzwań?

➔ Zadanie 9

Poproś uczniów o zastanowienie się, kim jest lider/liderka?

Możecie teraz obejrzeć fragment/całość wystąpienia TED Dereka Siversa (link w punkcie: Inspiracje). W jaki sposób ten film mógłby być komentarzem dla historii Kasi? Który z bohaterów filmu omawianego przez Siversa jest odpowiednikiem Kasi? Kogo przypominają pozostali bohaterowie? Podyskutujcie o tym. (Nagranie jest po angielsku, możesz np. poprosić jakiegoś ucznia dobrze znającego język o tłumaczenie. A może klasa sobie poradzi?)

Do czego liderka/lider może prowadzić innych? W jakim stopniu jest odpowiedzialna/y za grupę ludzi, którzy ją/jego obserwują lub podążają za jej/jego przykładem? Zwróćcie uwagę na zachowanie i wypowiedzi CzaryMary. Zapytaj uczniów, czy znaleźli się kiedyś w sytuacji, kiedy mieli wpływ na innych? Czego dotyczył? Jakie efekty przyniósł? CzaryMary mówiła, że nie wszyscy muszą być jak Xiye Bastida albo Greta Thunberg. Kim są te dwie osoby? Warto obejrzeć wspólnie wystąpienie X.Bastide oraz przeczytać informacje o aktywności Greta Thunberg. Na czym polegał ich wpływ, jakie przyniósł efekty?

https://www.ted.com/talks/xiye_bastida_if_you_adults_won_t_save_the_world_we_will?language=pl

(Tu też trzeba zapewnić tłumaczenie z angielskiego).

➔ Zadanie 10

To dobry moment, żeby porozmawiać z uczniami o **MĄDROŚCI**. Skorzystajcie z definicji tej wartości moralnej zamieszczonej w ZAŁĄCZNIKU 2. (Możesz go wyświetlić na ekranie lub wydrukować). Zastanówcie się wspólnie, jak postępuje człowiek mądry, czym się kieruje, podejmując decyzje i działania? Zwróćcie uwagę, że intencją i celem mądrej osoby jest osiągnięcie **WSPÓLNEGO DOBRA**. Poproś uczniów o przypomnienie, jakie są jego najważniejsze składowe.

Jedną z myśli przewodnich X. Bastidy jest: „Zostaw wszystko w lepszym stanie, niż zastałaś/zostałeś”. Co o tym sądzą uczniowie? Czy kierują się taką lub podobną zasadą w swoim życiu? Czy byliby skłonni przyjąć taką zasadę za swoją? Czy zgadzają się z tezą, że tak postępują ludzie odpowiedzialni i mądrzy?

Zastanówcie się nad postawami i zachowaniami Kasi i jej siostry: obie poddają sytuację refleksji (analizie, porównaniu), gromadzą wiedzę (by zrozumieć zjawiska i wydarzenia), obserwują zachowania ludzi, rozpoznają emocje (Kasia na podstawie zachowań i emocji koleżanek i kolegów, decyduje, jaka chce być, a jakie zachowania odrzuca, np. w kwestii kupowania ubrań), obie podejmują działania i zdobywają doświadczenia, kierują się także wyobraźnią, potrafią przewidzieć konsekwencje swoich działań.

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Co ważne: pozwala im to podejmować decyzje nie pod wpływem impulsów i emocji, ale pod wpływem refleksji (przemyślanych informacji i wartości), jak wtedy, gdy Kasia otwarcie opowiedziała o swoich wyborach związanych z niejedzeniem mięsa mimo obawy przed ośmieszeniem i brakiem akceptacji. Mądrość pozwala też rozsądnie wybierać priorytety i rezygnować z tego, co złe, szkodliwe, zbędne. Zwróć uwagę, że mądra osoba wybiera **DOBRO**, bo ono zawsze do nas wraca (podobnie jak wraca do nas czynione przez nas zło).

➔ Zadanie 11

Zaproponuj uczniom działanie w formie OPEN SPACE. Umieść w sali trzy arkusze flipchart/ szarego papieru. Na każdym zapisz inny temat (jak w tabeli poniżej). Co ważne: nie dziel uczniów na grupy, pozwól im podejść do dowolnego arkusza. Nie wyznaczaj ról – może jedni będą bardziej aktywni, inni będą biernymi słuchaczami – niech pracują w zależności od swojej gotowości do zaangażowania. Na arkuszach możesz umieścić dodatkowe pytania, możesz tylko wskazać uczniom, że ich zadaniem jest dyskusja nad tematem (na czym polega zjawisko, co je wyróżnia, co jest wartością, co jest trudnością, co myślą na temat tego zjawiska, z czym się kojarzy itp.). Wyznacz czas na dyskusję nad zagadnieniami, a po zakończeniu pracy poproś uczniów o odczytanie zapisanych przez nich informacji/refleksji. Przedyskutujcie je wspólnie.

Open space:

Idea Zero Waste (bez marnowania)	Życie z umiarem	Wegetarianizm

Propozycja dodatkowych aktywności:

➔ Zadanie 12 – MINIPROJEKT

Przed szkołą Kasi zebrał się tłum. Zjechali również reporterzy, którzy na bieżąco – pewnie w codziennych programach informacyjnych – relacjonowali, co się dzieje pod szkołą podstawową. Przygotujcie w parach lub grupach dwie lub trzy „setki” – wejścia na antenę z krótkimi informacjami o kolejnych wydarzeniach. W „setkach” często zamieszczane są wypowiedzi zainteresowanych osób (może ktoś wcieli się w rolę Kasi lub CzaryMary – mogłaby wypowiedzieć się za pomocą połączenia on-line), blogerki modowej lub dyrektora. Najważniejsze, żeby wypowiedź była zgodna z wymową opowiadania i mówiła o najważniejszych wydarzeniach oraz ich celu. Do nagrań możecie wykorzystać smartfony. Możecie przesać nagranie do osoby prowadzącej zajęcia, umieścić na blogu, Padlecie lub w innym ustalonym miejscu. Wskazówki znajdziecie w ZAŁĄCZNIKU 4.

Scenariusz dla klasy VIII

na podstawie opowiadania Marcina Koziół
„Od odważnych świat zależy” ze zbioru opowiadań „Sieci widmo”

PRZEBIEG ZAJĘĆ

➔ Zadanie 13 – dodatkowe

Zachęć uczennice/uczniów, by porozmawiali z rodzicami, starszym rodzeństwem, dziadkami o zaangażowaniu. Na czym polega ich zaangażowanie? Czemu poświęcają czas? Czemu poświęciliby więcej czasu i uwagi, gdyby mieli taką możliwość? Może uczniowie wraz z rodziną zdecydują się zaangażować np. w działania proekologiczne, wprowadzając w swoim życiu zasadę umiaru w konsumpcji lub dążąc do Zero Waste? Jakie kroki zamierzają podjąć? Poproś chętnych uczniów o zamieszczenie informacji na ten temat na blogu lub w Przemysłniku (dziennik terapeutyczny).

Załącznik 1

ZAANGAŻOWANIE jako wartość moralna to aktywna postawa wspierania jakiejś dobrej idei, polegająca na inicjowaniu i/lub włączaniu się do działań na jej rzecz. Zaangażowanie nie jest wartością moralną, gdy służy złu (np. przygotowaniu napadu rabunkowego). Samo wewnętrzne sprzyjanie jakiejś sprawie, gdy nic w tej kwestii nie robimy, nie pomaga. Wiele złych rzeczy wydarzyło się i dzieje się dlatego, że tzw. dobrzy ludzie pozostają bierni, wygodni lub obojętni, nie sprzeciwiają się aktywnie złu. Zaangażowanie w dobrą sprawę jest efektem wielu pożądanых cech i zachowań, które można ćwiczyć i wzmacniać: empatii, mądrości, odwagi, gotowości do zrezygnowania ze swojego komfortu, pokonywania nieśmiałości. Ich rozwijaniu sprzyja [m.in.](#) wolontariat, a także udział w różnych akcjach, np. organizowanych przez uczniów w szkole lub w swojej miejscowości, które uświadamiają otoczeniu ważny problem społeczny lub ekologiczny (np. skutki zanieczyszczenia rzek i mórz, wpływ wycinki lasów na zmianę klimatu).

ZAANGAŻOWANIE jako wartość moralna to aktywna postawa wspierania jakiejś dobrej idei, polegająca na inicjowaniu i/lub włączaniu się do działań na jej rzecz. Zaangażowanie nie jest wartością moralną, gdy służy złu (np. przygotowaniu napadu rabunkowego). Samo wewnętrzne sprzyjanie jakiejś sprawie, gdy nic w tej kwestii nie robimy, nie pomaga. Wiele złych rzeczy wydarzyło się i dzieje się dlatego, że tzw. dobrzy ludzie pozostają bierni, wygodni lub obojętni, nie sprzeciwiają się aktywnie złu. Zaangażowanie w dobrą sprawę jest efektem wielu pożądanых cech i zachowań, które można ćwiczyć i wzmacniać: empatii, mądrości, odwagi, gotowości do zrezygnowania ze swojego komfortu, pokonywania nieśmiałości. Ich rozwijaniu sprzyja [m.in.](#) wolontariat, a także udział w różnych akcjach, np. organizowanych przez uczniów w szkole lub w swojej miejscowości, które uświadamiają otoczeniu ważny problem społeczny lub ekologiczny (np. skutki zanieczyszczenia rzek i mórz, wpływ wycinki lasów na zmianę klimatu).

ZAANGAŻOWANIE jako wartość moralna to aktywna postawa wspierania jakiejś dobrej idei, polegająca na inicjowaniu i/lub włączaniu się do działań na jej rzecz. Zaangażowanie nie jest wartością moralną, gdy służy złu (np. przygotowaniu napadu rabunkowego). Samo wewnętrzne sprzyjanie jakiejś sprawie, gdy nic w tej kwestii nie robimy, nie pomaga. Wiele złych rzeczy wydarzyło się i dzieje się dlatego, że tzw. dobrzy ludzie pozostają bierni, wygodni lub obojętni, nie sprzeciwiają się aktywnie złu. Zaangażowanie w dobrą sprawę jest efektem wielu pożądanых cech i zachowań, które można ćwiczyć i wzmacniać: empatii, mądrości, odwagi, gotowości do zrezygnowania ze swojego komfortu, pokonywania nieśmiałości. Ich rozwijaniu sprzyja [m.in.](#) wolontariat, a także udział w różnych akcjach, np. organizowanych przez uczniów w szkole lub w swojej miejscowości, które uświadamiają otoczeniu ważny problem społeczny lub ekologiczny (np. skutki zanieczyszczenia rzek i mórz, wpływ wycinki lasów na zmianę klimatu).

Załącznik 2

MĄDROŚĆ jest to celowe przyczynianie się do DOBRA poprzez właściwe wybory. Chodzi tu o dobro wspólne, powszechne, nie tylko własne, rodziny czy grupy. Wszystko, co robimy, prędej czy później wraca do nas, naszych bliskich, naszej wspólnoty, społeczeństwa, kraju. Jeśli chcemy żyć w świecie przyjaznym i sprawiedliwym, powinniśmy stać się częścią działań na rzecz takiego świata. Aby postępować mądrze, nie wystarczą dobre intencje. Potrzeba wiedzy, doświadczenia, refleksji, czasem dobrej rady, które łącznie pozwalają patrzeć dalej, szerzej i głębiej, i dzięki temu przewidzieć różne konsekwencje naszych wyborów – nie tylko natychmiastowe, ale i te, które na skutek naszych decyzji pojawią się za wiele lat, zarówno w naszym życiu, jak i w życiu innych ludzi i planety.

MĄDROŚĆ jest to celowe przyczynianie się do DOBRA poprzez właściwe wybory. Chodzi tu o dobro wspólne, powszechne, nie tylko własne, rodziny czy grupy. Wszystko, co robimy, prędej czy później wraca do nas, naszych bliskich, naszej wspólnoty, społeczeństwa, kraju. Jeśli chcemy żyć w świecie przyjaznym i sprawiedliwym, powinniśmy stać się częścią działań na rzecz takiego świata. Aby postępować mądrze, nie wystarczą dobre intencje. Potrzeba wiedzy, doświadczenia, refleksji, czasem dobrej rady, które łącznie pozwalają patrzeć dalej, szerzej i głębiej, i dzięki temu przewidzieć różne konsekwencje naszych wyborów – nie tylko natychmiastowe, ale i te, które na skutek naszych decyzji pojawią się za wiele lat, zarówno w naszym życiu, jak i w życiu innych ludzi i planety.

MĄDROŚĆ jest to celowe przyczynianie się do DOBRA poprzez właściwe wybory. Chodzi tu o dobro wspólne, powszechne, nie tylko własne, rodziny czy grupy. Wszystko, co robimy, prędej czy później wraca do nas, naszych bliskich, naszej wspólnoty, społeczeństwa, kraju. Jeśli chcemy żyć w świecie przyjaznym i sprawiedliwym, powinniśmy stać się częścią działań na rzecz takiego świata. Aby postępować mądrze, nie wystarczą dobre intencje. Potrzeba wiedzy, doświadczenia, refleksji, czasem dobrej rady, które łącznie pozwalają patrzeć dalej, szerzej i głębiej, i dzięki temu przewidzieć różne konsekwencje naszych wyborów – nie tylko natychmiastowe, ale i te, które na skutek naszych decyzji pojawią się za wiele lat, zarówno w naszym życiu, jak i w życiu innych ludzi i planety.

MĄDROŚĆ jest to celowe przyczynianie się do DOBRA poprzez właściwe wybory. Chodzi tu o dobro wspólne, powszechne, nie tylko własne, rodziny czy grupy. Wszystko, co robimy, prędej czy później wraca do nas, naszych bliskich, naszej wspólnoty, społeczeństwa, kraju. Jeśli chcemy żyć w świecie przyjaznym i sprawiedliwym, powinniśmy stać się częścią działań na rzecz takiego świata. Aby postępować mądrze, nie wystarczą dobre intencje. Potrzeba wiedzy, doświadczenia, refleksji, czasem dobrej rady, które łącznie pozwalają patrzeć dalej, szerzej i głębiej, i dzięki temu przewidzieć różne konsekwencje naszych wyborów – nie tylko natychmiastowe, ale i te, które na skutek naszych decyzji pojawią się za wiele lat, zarówno w naszym życiu, jak i w życiu innych ludzi i planety.

Załącznik 3a – Fragment 1. CzaryMary

No i mam jeszcze starszą siostrę, Marysię. Tyle że ona już z nami nie mieszka. Ale co z tego? Wieczorami wisimy bez końca na telefonie. To nie tylko moja siostra, ale i najlepsza kumpela!

Marysia. Moja CzaryMary. To dlatego, że od zawsze ma trupio bladą cerę i długie jasne loki. Zupełnie jak czarownica Jadis z Narnii. Jednak w przeciwieństwie do białej czarownicy nikogo nie zamieniłaby w kamień, a wieczną zimę wolałaby zastąpić wieczną wiosną... Bo wtedy wszystko budzi się do życia. A CzaryMary kocha życie! Niezależnie od tego, czy to życie trwa dzięki fotosyntezie, czy karmi się kanapkami z pasztetem...

No, z tym pasztetem to trochę przegięłam. Pasztetu CzaryMary nie uznaje, chyba że jest roślinny.

– Czy ty wiesz, Sis, że przemysłowa hodowla zwierząt odpowiada za kilkadziesiąt procent emisji gazów cieplarnianych na świecie? – rzuciła kiedyś. – Emisja metanu z hodowli zwierząt ma ogromny wpływ na globalne ocieplenie. A pod hodowlę zwierząt i uprawę paszy wycinane są olbrzymie połacie lasu. Wszystko dla twoich pasztetów – dodała.

– A skąd ty to możesz wiedzieć? – oburzyłam się. Wtedy jeszcze lubiłam pasztet.

Chwilę później odezwał się Messenger z linkami do raportu WWF.

– Przeczytałaś?! – upewniała się CzaryMary, dzwoniąc do mnie godzinę później. – Zachowujemy się, jakbyśmy byli najważniejszymi istotami na Ziemi. A jednak trochę ponad siedem i pół miliarda ludzi to tylko trzydzieści sześć procent wszystkich ssaków na planecie. Sześćdziesiąt procent to zwierzęta hodowlane, sprowadzone przez nas na świat tylko po to, by zaspokoić nasz apetyt.

– A pozostałe cztery?!

– Ułamek z nich to zwierzęta domowe, pupile, o które najbardziej się troszczymy. A reszta to dzika fauna, Sis... Dzikie zwierzęta, które przez wycinanie lasów, zmiany klimatu i zanieczyszczenie środowiska giną. Gatunki przechodzą do historii... Wszystko przez naszą dziką naturę... Sorki, źle się wyraziłam. To by obrażało dziki. Najdzikszy to jesteśmy my, ludzie! To wszystko przez naszą bezmyślność, brak wiedzy. Zachłanność i nienasycenie! Konsumpcjonizm.

Dodała, że wszyscy powinniśmy jeść więcej roślin. Tymczasem każdy z nas zjada rocznie około sześćdziesięciu kilogramów mięsa. A przy tym sporo hormonów, antybiotyków i innych związków chemicznych, nawet o tym nie wiedząc. Jemy je pośrednio. Są w paszy zwierząt, które potem trafiają na talerz. Zwierzęta cierpią, ich hodowla zwiększa emisję gazów cieplarnianych, a my chorujemy z nadmiaru białka i chemii w pożywieniu...

Dość! Dość tego! Dlaczego o tym wcześniej nie wiedziałam? Wcale nie lubiłam tak bardzo pasztetu. Ani nawet szynki, z radosną świnką, która szczyrzyła się do mnie z kolorowego opakowania. Na pewno nie było jej do śmiechu. Ani żyć w zatłoczonym chlewie, ani umierać, nie wiedząc, jak wygląda niebo. Jak przyjemna jest wiosenna mżawka. I jak miło jest, kiedy promyki słońca łaskoczą po karku.

Czary-mary! I tak oto zrezygnowałam z jedzenia mięsa.

„Każdą rewolucję zaczyna się od siebie”, powtarzała mi siostra.

Scenariusz dla klasy VIII

na podstawie opowiadania Marcina Koziół
„Od odważnych świat zależy” ze zbioru opowiadań „Sieci widmo”

Załącznik 3b – Fragment 2.

CzaryMary zaważyła sesję. Nie poszła na ostatni egzamin. Rodzice byli na nią naprawdę źli. „Co ty sobie myślisz?! Egzamin są ważne. Zwłaszcza że to twoja pierwsza sesja na studiach”, przekonywali ją przez telefon, bo CzaryMary nie przyjechała na ferie do domu. Była zajęta. I w ferie, i w czasie ostatniego egzaminu.

– Jeżeli zaważyć egzamin, to nie dla jakichś gier, wpisów na socjalach i strojenia się na bal – zachichotała, by zaraz dodać ze śmiertelną powagą: – Zresztą zaraz mam drugi termin, zdję zaliczyć wstęp do makroekonomii. Gorzej, jeżeli my wszyscy oblejemy najważniejszy egzamin.

Miała na myśli egzamin, przed którym stoi człowiek. A właściwie my wszyscy. Ludzkość!

Marysia rok temu dowiedziała się, że pod miastem odkryto niebieskie beczki zakopane w lesie. Ustalono, że zawierają między innymi chrom i inne odpady chemiczne. Mieszkańcy domyślali się, skąd te beczki pochodzą. Ruszyło śledztwo. Jednak właściciel pobliskiej garbarni do niczego się nie przyznał, a twardych dowodów przeciwko niemu nie było. Po roku śledztwo po prostu umorzono! Stało się to akurat w przeddzień egzaminu Marysi... Testu z makroekonomii w pierwszym terminie nie zdała. Ale egzamin z odpowiedzialności zaliczyła celująco. Zwołała ekipę i zorganizowała protest. Na tyle głośny, że władze musiały tłumaczyć się z umorzenia śledztwa. W końcu znalazły się nowe dowody i śledztwo zostało wznowione.

Czary-mary!

Byłam dumna z siostry. Chciałam być jak ona.

(...)

– Mary, doradź mi, jak zorganizować mój pierwszy protest. Od czego mam zacząć? – Zadzwoń do siostry, wiedząc, że mogę na nią liczyć w każdej sprawie.

W słuchawce zadudniła cisza. Naprawdę. Cisza może kłuć, ale też zadudnić.

– Halo! Halo! Słyszysz mnie?! – upewniałam się, ale siostra nadal nie odpowiadała.

Dopiero po dłuższej chwili Marysia odezwała się.

– Sis, ale ty wcale nie musisz być jak ktoś. Jak ja. Jak Greta czy Xiye... Pamiętasz, co ci zawsze powtarzam?!

– Że każdą rewolucję zaczyna się od siebie...

– Właśnie. A kiedy inni w twoim otoczeniu dostrzegą zmianę, będą cię naśladować... A ich następne osoby... I tamtych następne. Wtedy twój protest naprawdę będzie miał moc, bo będą stały za nim czyny. Nie tylko transparenty i słowa.

Wtedy zdałam sobie sprawę, że to może zadziałać.

Załącznik 4 – „Setka”

Instrukcja dla uczniów nagrywających „setkę”¹

„Krótka wypowiedź przed kamerą nazywana jest w fachowym żargonie „setką”. Nazwa wzięta się z tego, że jest to fragment materiału informacyjnego, w którym występuje 100% zgodność dźwięku i obrazu.

Dla dziennikarzy „setka” jest jednym z podstawowych materiałów wykorzystywanych do przygotowania pełnej informacji.

- ⊕ **Przed nagraniem setki powinieneś się przygotować i dokładnie przemyśleć, co zamierzasz przekazać.** Telewizja może wykorzystać – i najczęściej tak robi – zaledwie krótki kawałek wypowiedzi. Na wypowiedź, która zostanie wykorzystana w programie informacyjnym, masz najwyżej 20 sekund. Często wykorzystywane jest mniej. Dlatego najpierw przekaz najważniejszą myśl, potem powtórz ją, ubierając w inne słowa. (...)
- ⊕ Pamiętaj o kluczowych przesłaniach, a najlepiej o jednym, bo trudno będzie Ci w 20 sek. przekazać więcej. Skup się na nim, unikaj dywagacji (...).
- ⊕ Jeszcze przed nagraniem sprawdź, na jakim występujesz tle. Telewizja bardzo spłaszcza obraz, więc upewnij się, że na wizji nie będzie Ci wystawała z głowy rura albo wyrastał kwiatek z ramienia.
- ⊕ Jeśli chcesz, by widzowie skupili się na Twojej wypowiedzi, zadбай też o to, by nic się za Tobą nie ruszało (przechodnie na ulicy, migająca reklama, otwierające się i zamykające drzwi) lub inaczej odwracało uwagę (napisy, fotografie itp.).
- ⊕ Nie mów do obiektywu, ale do dziennikarza stojącego obok kamery. Jeśli go tam nie będzie, postaw kogoś znajomego. Patrz w oczy osoby, do której mówisz i utrzymaj to spojrzenie. Rozbiegany wzrok zmniejszyłby Twoją wiarygodność.
- ⊕ Po zakończeniu wypowiedzi wytrzymaj w bezruchu przez 2-3 sekundy – ułatwisz tym pracę montażyście.

Jeśli nie jesteś zadowolony ze swej wypowiedzi, poproś o powtórzenie (...). Dziennikarz raczej się zgodzi, bo jemu też zależy na dobrej „setce”.

Po emisji materiału w telewizji nie przejmuj się, że nie jesteś z siebie zadowolona/zadowolony. Rzadko kiedy osoby niepracujące w mediach są zadowolone ze swych wystąpień na ekranie². Następnym razem będziesz już mieć doświadczenie i wyjdzie lepiej!”

¹ Cytat z artykułu „Setka - krótkie oświadczenie do kamery” dostępnego na: <https://alertmedia.pl/baza-wiedzy/poradnik/setka-krotkie-oswiadczenie-do-kamery/>. Uwaga! Artykuł wyłącznie do wiadomości Edukatora!